

Αληθινές Ιστορίες: η γοητεία της λογοτεχνικής μη-μυθοπλασίας στο πλαίσιο της ελληνικής ‘νέας δημοσιογραφίας’

Αναστασία Χολιβάτου*

Μια πρόσφατη τάση που μοιάζει να μαγνητίζει και να γοητεύει τόσο το τηλεοπτικό όσο και το αναγνωστικό κοινό είναι η εμμονή στις λεγόμενες αληθινές ιστορίες, ειδήσεις από όλο τον κόσμο-κάτι που πάντα συνέβαινε σε περιόδους μεγάλων κοινωνικών αναταραχών. Η Ελλάδα της κρίσης μπορεί να υποδεχτεί στους κόλπους της τον μεγάλο αριθμό μεταναστών που εισρέουν συνεχώς στο εσωτερικό της; Η μετανάστευση, η φτώχεια, η κατασκευή της εθνικής συνείδησης, οι φυλετικές, οικονομικές και κοινωνικές διακρίσεις, η σύγκρουση των πολιτισμών και των θρησκειών, αποτελούν σήμερα τα καυτά θέματα της επικαιρότητας που απασχολούν τους πολίτες και τους σημερινούς ‘νέους δημοσιογράφους’. Η επιθυμία για αντικειμενική, γεγονοτική πληροφόρηση, μέσα από προσωπικές ιστορίες βγαλμένες από τα πρωτοσέλιδα, έχει εντατικοποιηθεί λόγω των έκρυθμων και επισφαλών κοινωνικών καταστάσεων του 21^{ου} αιώνα και εκφράζεται μέσα από την ανελέητη δίψα του κοινού για δράμα, για ψυχαγωγία «βασισμένη σε αληθινά γεγονότα», όπως διαβάζουμε συνήθως στα οπισθόφυλλα λογοτεχνικών βιβλίων και στους τίτλους έναρξης κινηματογραφικών ταινιών. Αν τον 19^ο αιώνα ο τομέας της μη-μυθοπλασίας ήταν δημοφιλής, σήμερα είναι εξίσου αν όχι ακόμη περισσότερο περίβλεπτος απ’ ότι το ακραιφνές μυθιστόρημα, φαίνεται ότι αποτελεί τελικά κατά τον κριτικό Seymour Krim, την *de facto* λογοτεχνία της εποχής μας¹.

Η παρούσα εισήγηση -ορμώμενη από το ρεύμα της ‘νέας δημοσιογραφίας’ που ξεπρόβαλλε στην αμερικανική κοινωνία της δεκαετίας του 1960 και που συνδύαζε τη δημοσιογραφία με τη λογοτεχνία σε ένα υβριδικό είδος λόγου που αποσκοπούσε να φτάσει όσο το δυνατόν πιο κοντά στην αλήθεια των γεγονότων-αποπειράται να φέρει στο φως ελληνικά παραδείγματα ‘νέας δημοσιογραφίας’ τα οποία αποδεικνύουν ένα διαρκές αίτημα ανανέωσης του δημοσιογραφικού λόγου στη χώρα και έρχονται να προτείνουν μian άλλη, εναλλακτική δημοσιογραφία δίπλα στη συμβατική δημοσιογραφία των ελληνικών εφημερίδων και περιοδικών που αδυνατούν να εκφράσουν επιτυχώς την ταραγμένη εποχή που διανύουμε.

Πώς συνδυάζεται η δημοσιογραφία με τη λογοτεχνία στις ελληνικές εκδοχές της ‘νέας δημοσιογραφίας’; Έχουμε να κάνουμε με επιτυχημένα παραδείγματα σύζευξης του δημοσιογραφικού και του λογοτεχνικού πεδίου; Με αυτά και άλλα καίρια ερωτήματα που άπτονται της γοητευτικής ανάμειξης της δημοσιογραφίας με τη λογοτεχνία θα ασχοληθούμε στην ανακοίνωσή μας.

Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή.

Καταρχάς να αναφερθούμε στον όρο ‘νέα δημοσιογραφία’. Οι αμερικανοί δημοσιογράφοι της δεκαετίας του 1960 πρωτοστάτησαν και έγιναν οι κύριοι εκφραστές της αντίπαλης απέναντι στην κυβέρνηση κουλτούρας, η οποία αναδύοταν τη δεκαετία του 1960 με αποτέλεσμα τη γέννηση της ‘νέας δημοσιογραφίας’ η οποία εφαρμόστηκε σε περιοδικά όπως το *Esquire*, το

---

* Δρ. Αναστασία Χολιβάτου, Διδάκτωρ Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ Τμήματος Δημοσιογραφίας και Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας Α.Π.Θ. Η ανακοίνωση αποτελεί αποτέλεσμα έρευνας στο πλαίσιο εκπόνησης διδακτορικής διατριβής στο Τμήμα. E-mail: hollynata@gmail.com

¹ Boynton 2005, εισαγωγή xxx.

New York, το *Rolling Stone*, το *Harper's*, το *The New Yorker*, το *CoEvolution Quarterly*, το *Scanlan's Monthly*, το *Ramparts* αλλά και την εφημερίδα *Village Voice*.

Η τελευταία αποσκοπούσε στη συγγραφή μιας καλογραμμμένης ιστορίας με συναισθηματική επίδραση στον αναγνώστη, η οποία δεν έδινε πάντοτε προτεραιότητα στην αντικειμενική παρουσίαση των γεγονότων. Η 'νέα δημοσιογραφία' εμφανίστηκε τη δεκαετία του '60 στις ΗΠΑ γιατί με τη συμβατική δημοσιογραφία οι δημοσιογράφοι δεν μπορούσαν να εκφράσουν επαρκώς και αποτελεσματικά τα σύγχρονα κοινωνικά φαινόμενα και τον πολιτικό αναβρασμό της εποχής. Η νέου τύπου δημοσιογραφία δεν αφορούσε μόνο τη μορφή αλλά και το περιεχόμενο της δημοσιογραφικής δουλειάς. Γι' αυτό και πόλος έλξης για τους νέους δημοσιογράφους αποτέλεσαν κυρίως τα γεγονότα που σκοπίμως είχαν αγνοηθεί από τη δημοσιογραφία των μεγάλων εφημερίδων. Έφερε επίσης στο προσκήνιο ρεπορτάζ που αφορούσαν τόσο ζητήματα περιβάλλοντος, ναρκωτικών, σεξουαλικότητας, φυλετικών διακρίσεων, κοινωνικής βίας, όσο και ζητήματα τέχνης, αθλητισμού, βιομηχανίας του θεάματος και γενικώς θέματα ή πρόσωπα που ως τότε θεωρούνταν ταμπού ή ασήμαντα και που τις περισσότερες φορές αποκλείονταν στους δημοσιογραφικούς κύκλους.

Για οτιδήποτε και να έγραφαν οι νέοι δημοσιογράφοι, έγραφαν πάντοτε εμμέσως και για το ίδιο το ρεπορτάζ, την ίδια τη διαδικασία δηλαδή της παραγωγής του. Στην παραδοσιακή δημοσιογραφία η φόρμα ήταν απλά το «όχημα» της είδησης, ενώ στη 'νέα δημοσιογραφία' ο τρόπος μετάδοσης της είδησης, συνιστά συχνά τμήμα του δημοσιογραφικού άρθρου, δίπλα στο πραγματικό θέμα. Σταθμός στην πορεία της μελέτης της 'νέας δημοσιογραφίας' και «μανιφέστο» της αποτελεί το βιβλίο-ανθολογία του Tom Wolfe, *The New Journalism* (1973). Η ανθολογία του Wolfe εγκαινίασε τη μελέτη του φαινομένου, λειτουργώντας ως ο νευραλγικός κόμβος γύρω από τον οποίο αναπτύχθηκαν οι θέσεις και οι θεωρίες των μετέπειτα μελετητών. Ο Wolfe ορίζει στο μανιφέστο του τις βασικές αρχές του φαινομένου:

Κατασκευή και ανάπτυξη του δημοσιογραφικού κειμένου μέσα από τη συγκρότηση συγκεκριμένων σκηνών, την έντονη χρήση του στοιχείου της περιγραφής και την απομάκρυνση από την απλή παράθεση των γεγονότων.

Ευρεία χρήση του διαλόγου, της καθομιλουμένης γλώσσας και του εσωτερικού μονολόγου.

Τριτοπρόσωπη ή πρωτοπρόσωπη αφήγηση, με τη συχνή και ξαφνική αλλαγή της οπτικής γωνίας.

Αποτύπωση της οποιασδήποτε λεπτομέρειας έστω και φαινομενικά ασήμαντης.

Πυρήνας της θεωρίας του Wolfe ήταν ότι η νέου τύπου δημοσιογραφία «θα διαβαζόταν σαν μυθιστόρημα» / «Journalism that would read like fiction»².

Βασική έννοια που συνδέεται με τη 'νέα δημοσιογραφία' είναι το 'ρεπορτάζ καταβύθισης' (saturation/immersion reporting)³ που είναι πολύ πιο φιλόδοξο και απαιτητικό από αυτό των προηγούμενων δεκαετιών αφού είναι πολύ πιο λεπτομερές και σχολαστικό και κυρίως πιο χρονοβόρο απ' ό,τι συνηθιζόταν στις καθημερινές εφημερίδες.

Η 'νέα δημοσιογραφία' επίσης δεν ακολουθούσε το καθιερωμένο *lead*, όρος που περιγράφει την εισαγωγική παράγραφο ενός δημοσιογραφικού άρθρου, η οποία προσπαθεί να απαντήσει

---

² (Wolfe 1996, 21-22)

³ (Ο.π. 1996, 68)

στα έξι βασικά δημοσιογραφικά ερωτήματα: ποιός, τι, πού, πότε, γιατί, πώς, συνοψίζοντας τις βασικές πληροφορίες γύρω από ένα γεγονός.⁴ Οι νέοι δημοσιογράφοι ξεκινούσαν τα ρεπορτάζ τους με πιο πρωτοποριακούς τρόπους, χρησιμοποιώντας τεχνικές αφήγησης που συνηθίζονταν στον χώρο της μυθιστοριογραφίας. Το στήσιμο του σκηνικού, η περιγραφή του χώρου και του φυσικού τοπίου πλαισίωσης μιας ιστορίας, η εισαγωγή των πρωταγωνιστών, η περιγραφή της ατμόσφαιρας και γενικώς η παράθεση όλων εκείνων των συμβολικά νοηματοδοτημένων λεπτομερειών αποτελούσαν συχνές μεθόδους εισαγωγής του αναγνώστη στην ιστορία.

Η επιτόπια έρευνα είναι ακόμη ένα στοιχείο που μπαίνει σε πρώτο πλάνο από τους νέους δημοσιογράφους οι οποίοι αντιλαμβάνονται ότι είναι εφικτό για έναν σχολιογράφο να αφήσει τα γραφεία της εφημερίδας και να βγει στους δρόμους να κάνει πραγματικό ρεπορτάζ.

Βασικά γνωρίσματα της ‘νέας δημοσιογραφίας’ είναι τα εξής:

Η έντονη παρουσία του δημοσιογράφου στην αφήγηση με στόχο την προσέλκυση του ενδιαφέροντος του αναγνώστη μέσα από μια γραφή με προσωπικότητα, ύφος, τόλμη και νεύρο.

Πειραματισμός στη φωνή του αφηγητή και στην οπτική γωνία της αφήγησης.

Ηθικό όραμα και προσωπική εμπλοκή στα γεγονότα.

Λογοτεχνικό ύφος και ψυχολογική σκιαγράφηση των χαρακτήρων.

Η ‘νέα δημοσιογραφία’ ήθελε συνοπτικά να επηρεάσει διανοητικά και συναισθηματικά τον αναγνώστη σε τέτοιο βαθμό και με τέτοιο τρόπο, ώστε να τον κάνει μέτοχο των γεγονότων, να του «δείξει την πραγματική ζωή» και να του πει τελικά:

«Έλα εδώ! Κοίτα! Αυτός είναι ο τρόπος που ζουν οι άνθρωποι σήμερα! Αυτά είναι τα πράγματα που κάνουν!».⁵

Έργα σταθμοί που γεννηθήκαν στο πλαίσιο της ‘νέας δημοσιογραφίας’ ήταν Το *En ψυχρώ* (*In Cold Blood*, 1965) του Truman Capote και Οι *Στρατιές της Νύχτας* (*Armies of the Night*, 1968) του Norman Mailer ένα χρονικό για μια αντιπολεμική εκδήλωση στο Πεντάγωνο, στην οποία έπαιρνε και ο ίδιος μέρος. Η ιστορία του Capote για τους δύο δολοφόνους που ξεκλήρισαν μια πλούσια αγροτική οικογένεια στο Τέξας πρωτοεκδόθηκε σε συνέχειες στο περιοδικό *New Yorker* το φθινόπωρο του 1965 και στη συνέχεια κυκλοφόρησε με τη μορφή βιβλίου τον Φεβρουάριο του 1966. Οι *Στρατιές της Νύχτας* (*Armies of the Night*, 1968) του Norman Mailer

---

⁴ Ο παραπάνω ορισμός του lead αφορά κυρίως τα κύρια δημοσιογραφικά άρθρα (hard news stories) που ξεκινούν με την πρώτη εναρκτήρια παράγραφο να συνοψίζει με λιτό και άμεσο τρόπο -μέσα από την απάντηση στα παραπάνω πέντε βασικά δημοσιογραφικά ερωτήματα- την ουσία μιας είδησης (summary lead). Με αυτόν τον τρόπο οι αναγνώστες δεν χρειάζεται να περιμένουν ή να μαντεύουν, για να μάθουν τα νέα -οι περισσότεροι δεν έχουν την πολυτέλεια χρόνου να διαβάσουν μια εφημερίδα από την αρχή ως το τέλος- αφού ο δημοσιογράφος τους δίνει τα πιο σημαντικά σημεία μιας είδησης στην αρχή του άρθρου. Όπως είναι φυσικό, αυτή η μορφή lead αποτελεί την πιο συνηθισμένη εναρκτήρια φόρμουλα ενός άρθρου και συνδέεται με τη δομή της «ανεστραμμένης πυραμίδας», σύμφωνα με την οποία, όπως είδαμε, οι ειδήσεις παρατίθενται μέσα στο άρθρο με σειρά φθίνουσας σημασίας. (Itule και Anderson 1994:58.) Ωστόσο, υπάρχουν και άλλα είδη lead εκτός από το σύντομο περιληπτικό lead (summary lead), καθώς οι εφημερίδες σήμερα καλύπτουν μυριάδες διαφορετικά θέματα, όπως για παράδειγμα «ανθρώπινες ιστορίες», οι οποίες μέσα από τα lead τους έχουν στόχο κυρίως να προκαλέσουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη και να τον παρασύρουν μέσα στην ιστορία που περιγράφουν και, συνεπώς, προχωρούν πέρα από το ποιος, τι, που, πότε, πώς και γιατί του παραδοσιακού summary lead.

⁵ (Wolfe 1996, 48)

περιείχε πολλά αυτοβιογραφικά στοιχεία, γράφτηκε πολύ σύντομα αμέσως μετά το γεγονός, με αποτέλεσμα να έχει σημαντικό δημοσιογραφικό αντίκτυπο. Το ρεπορτάζ αυτό του Mailer κάλυψε ένα ολόκληρο τεύχος του περιοδικού *Harper's Magazine* και κυκλοφόρησε αργότερα με τη μορφή βιβλίου με τον τίτλο *Στρατιές της Νύχτας (Armies of the Night, 1968)*.

Η 'νέα δημοσιογραφία' των Καπλάνι-Γεωργακόπουλου

Η νέου τύπου λογοτεχνική δημοσιογραφία επέτρεπε στους αμερικανούς δημοσιογράφους να δώσουν στους αναγνώστες τους μια διαφορετική αντίληψη και μια πιο οξυδερκή γνώση της πραγματικότητας της ξέφρενης ζωής της μεγαλούπολης και της ανθρώπινης συμπεριφοράς σε όλες της τις διαστάσεις και εκδηλώσεις, από τις πιο ακραίες ως τις πιο ταπεινές. Αναφερόμενος στους νέους δημοσιογράφους της δεκαετίας του 1960, ο Tom Wolfe έλεγε ότι έσκυβαν με πάθος στην «terra incognita», σε «εκείνες δηλαδή τις περιοχές της ζωής για τις οποίες δεν θέλησε κανείς ως τώρα να γράψει, είτε λόγω του ότι θεωρούνταν ελάχιστα γνωστές, είτε γιατί κανείς δεν τις θεωρούσε αξίες μιας σοβαρής αντιμετώπισης».⁶

Αυτή η «terra incognita» απασχολεί σήμερα και κάποιους Έλληνες δημοσιογράφους, αφού η προσοχή τους εστιάζεται στο –σε μεγάλο βαθμό– ανεξερεύνητο πεδίο των αφανών ηρώων ή αντι-ηρώων της σύγχρονης πολυπολιτισμικής μας πραγματικότητας, ανθρώπων που με τις πράξεις τους και τη συμπεριφορά τους εμπνέουν τόσο αισθήματα θαυμασμού όσο και συμπόνιας και που διαπιστώνουμε ότι τα ονόματά τους συνήθως απουσιάζουν από τα πρωτοσέλιδα των μεγάλων εφημερίδων.

Οι δημοσιογράφοι αυτοί, έχουν αναγνωρίσει ότι η παραχώδης εποχή που διανύουμε, απαιτεί μια πιο φρέσκια και καίρια ματιά και μια πιο δημιουργική δημοσιογραφική προσέγγιση. Η άποψή τους αυτή, συνδέεται σε μεγάλο βαθμό, όπως και στην περίπτωση της 'νέας δημοσιογραφίας', με τη νεότητά τους και την επιθυμία τους να εξερευνήσουν σε βάθος την κοινωνία όσο και με την τάση τους να αντιταχθούν στη μονοδιάστατη και στρουθοκαμηλική τάση των σύγχρονων ΜΜΕ να περιστρέφονται συνεχώς γύρω από τα ίδια πρόσωπα και τις ίδιες αξίες.

Όπως αρκετοί από τους Αμερικανούς νέους δημοσιογράφους της δεκαετίας του 1960, έτσι και αυτοί χρησιμοποιούν την τεχνική της πρωτοπρόσωπης αφήγησης και προσπαθούν μέσα από ένα έντονα προσωπικό ύφος να διεισδύσουν πίσω από το προφανές μιας υπόθεσης και να ζωντανέψουν με εικόνες στο μυαλό του αναγνώστη τα γεγονότα μιας ιστορίας. Σε αυτήν την προσπάθεια, υιοθετούν μυθιστορηματικές μεθόδους και αφηγηματικές τεχνικές, όπως η λεπτομερής συγκρότηση και περιγραφή σκηνών, η δραματική δομή με τη δημιουργία ρυθμού, η χρήση μεταφορών και υπαινικτικού λόγου, η παράθεση διαλόγων. Με την αξιοποίηση των παραπάνω στοιχείων, επιδιώκουν όχι μόνο να φέρουν τον αναγνώστη κοντά στο γεγονός, αλλά, επιπλέον, να προσθέσουν ένα ευρύτερο νόημα και μια έντονα ανθρώπινη διάσταση στην ιστορία που αποφασίζουν να εξιστορήσουν.

Τέτοια παραδείγματα δημοσιογράφων είναι οι περιπτώσεις των Θεοδωρή Γεωργακόπουλου και Γκαζμέντ Καπλάνι. Ο πρώτος έγραφε στο περιοδικό *Esquire* από το 2002 μέχρι το 2010

---

⁶ (Wolfe 2000, 58-77)

ενώ ο δεύτερος στην εφημερίδα *Τα Νέα του Σαββάτου*, διατηρώντας τη στήλη «Ημερολόγιο Συνόρων» από το 2006-2010.⁷

Γκαζμέντ Καπλάνι

Ο Γκαζμέντ Καπλάνι, αφηγείται κατά βάση ιστορίες που προσεγγίζουν άλλοτε το είδος του ταξιδιωτικού ρεπορτάζ και άλλοτε το είδος του πορτρέτου. Συνδεδειγμένος κρίκος στις αφηγήσεις του είναι, ωστόσο, η πολυπολιτισμικότητα της εποχής μας. Από τα άρθρα του «παρελαύνουν» απλοί πολίτες, φοιτητές, μετανάστες, μέλη εθνικιστικών οργανώσεων, στρατιώτες, διαδηλωτές, πολιτικοί κρατούμενοι, διανοούμενοι, και ακόμη άνθρωποι που σαν και τον ίδιο κυνήγησαν το όνειρο τους, ήρθαν στην Ελλάδα και πέτυχαν τους στόχους τους.

Οι ταξιδιωτικές αφηγήσεις του Καπλάνι εντάσσονται στην παράδοση της λογοτεχνικής δημοσιογραφίας, καθώς ο δημοσιογράφος γίνεται παρατηρητής ποικίλων πραγματικοτήτων, τις οποίες δεν περιγράφει με ένα αντικειμενικό, αποστασιοποιημένο βλέμμα ούτε στέκεται σε μια επιφανειακή προσέγγισή τους, αλλά, αντίθετα, οι ιστορίες του έχουν μια συναισθηματική διάσταση· ο ρεπόρτερ συμμετέχει σε αυτά που περιγράφει, εκφράζοντας τα συναισθήματά του αλλά και το ενδιαφέρον του γύρω από αυτά. Ο Καπλάνι, λειτουργεί ως λογοτεχνικός ρεπόρτερ, αφού προσπαθεί να αποτυπώσει στα κείμενά του την «αίσθηση» που του προκαλούν τα διάφορα μέρη στα οποία ταξιδεύει, όπως αντίστοιχα και ο λογοτεχνικός ρεπόρτερ προσπαθεί να αποδώσει για τον αναγνώστη την «αίσθηση» των γεγονότων.⁸ Πιο πολύ στο πνεύμα της ‘νέας νέας δημοσιογραφίας’⁹ της εποχής μας, λοιπόν, και όχι τόσο της ‘νέας δημοσιογραφίας’ της δεκαετίας του 60, ο Καπλάνι προσεγγίζει τον χώρο της λογοτεχνικής δημοσιογραφίας όχι τόσο μέσω γλωσσικών και υφολογικών καινοτομιών, αλλά γιατί με το ταξιδιωτικό ρεπορτάζ του –που συχνά περιλαμβάνει αυτοβιογραφικά στοιχεία ή σχόλια- εξετάζει με προσωπικό, υποκειμενικό ύφος, ιστορίες μεταναστών σαν τη δική του. Ο Καπλάνι δεν αφηγείται, δηλαδή, τα όσα παρατηρεί σαν αμέτοχος εξωτερικός παρατηρητής, αλλά με την ευαισθησία και την ενσυναίσθηση κάποιου που προσεγγίζει την ιστορία του Άλλου ως κομμάτι ή προέκταση της δικής του προσωπικής ιστορίας.

Ο Καπλάνι λείπει κατά διαστήματα στο εξωτερικό και με κέντρο του τα Βαλκάνια έρχεται για κάποιες ημέρες σε επαφή με απλούς καθημερινούς ανθρώπους, καταγράφοντας εικόνες και στιγμιότυπα από τη ζωή τους, αποτυπώνοντας τις συγκλονιστικές συχνά ιστορίες τους, οι οποίες συνιστούν ένα ουσιαστικό «μάθημα ζωής» για τους αναγνώστες. Έτσι και ο Καπλάνι, μέσα από τις ιστορίες των μεταναστών του, προσεγγίζει τη ζωή της βαλκανικής πόλης με μια ματιά σχεδόν φωτογραφικής ευκρίνειας, προσφέροντας στον αναγνώστη του ιστορίες δύναμης, κουράγιου, ελπίδας, αισιοδοξίας.

Μία από τις βασικές μεθόδους έρευνας των νέων δημοσιογράφων της δεκαετίας του 1960, ήταν, ο δημοσιογράφος-ρεπόρτερ να χρησιμοποιεί τον ίδιο του τον εαυτό ως πηγή για τα ρεπορτάζ του. Αυτή η μέθοδος υιοθετείται και από τον Καπλάνι στο βιβλίο του με τον τίτλο

---

⁷ Η στήλη «Ημερολόγιο Συνόρων» του Γκαζμέντ Καπλάνι έπαψε να υπάρχει στην εφημερίδα *Τα Νέα* κάποια στιγμή μέσα στο έτος 2010.

⁸ (Connery 1990, 6)

⁹ Βλ. σχετικά με τη ‘νέα νέα δημοσιογραφία’ η οποία αποτελεί μετεξέλιξη του φαινομένου της ‘νέας δημοσιογραφίας’ της δεκαετίας του 1960: Boynton, S Robert 2005. *The New New Journalism*, Νέα Υόρκη: Vintage Books.

Μικρό Ημερολόγιο Συνόρων (2006), τίτλος ο οποίος παραπέμπει στην εβδομαδιαία στήλη του στην εφημερίδα.

Το βιβλίο αυτό, αποτελεί ένα υβρίδιο μυθοπλασίας, αυτοβιογραφίας και αληθινού ντοκουμέντου, και θα μπορούσε –σύμφωνα με την θεωρητική προσέγγιση κάποιων μελετητών του φαινομένου της ‘νέας’ ή ‘λογοτεχνικής’ δημοσιογραφίας να ενταχθεί στις δημοσιογραφικές αυτές κατηγορίες. Ο Καπλάνι, μέσα από την προσωπική του ματιά, σαν ένας νέος δημοσιογράφος, εξιστορεί γεγονότα στα οποία ήταν και ο ίδιος παρών, περιγράφοντας την παράνομη άφιξή του στην Ελλάδα το 1991 από την πατρίδα του την Αλβανία, μαζί με άλλους λαθρομετανάστες. Στο έργο του αυτό ο συγγραφέας τεκμηριώνει τις περιγραφές του μέσα από την προσωπική του εμπειρία και βίωση των γεγονότων.

Κάθε κεφάλαιο στο βιβλίο έχει δύο μέρη: στο ένα παρουσιάζεται η ζωή του Αλβανού μετανάστη στην Ελλάδα – από τον πρώτο καιρό (1991) μέχρι σήμερα και το δεύτερο είναι ένα χρονικό των πρώτων ημερών, όταν μια νεοσύστατη παρέα πέντε Αλβανών (παράλληλα με χιλιάδες άλλους) περνάνε τα σύνορα και βρίσκονται σ’ ένα στρατόπεδο προσφύγων, στις Φιλιάτες.

Το βιβλίο αυτό εντάσσεται θεωρούμε στο ρεύμα της λογοτεχνικής δημοσιογραφίας, ως ένα δείγμα φροντισμένης, βεβαίως, και ιδιαίτερα αξιόλογης γραφής. Οι αναμφισβήτητες λογοτεχνικές αρετές του κειμένου δεν καταργούν την πιστότητα του περιεχομένου προς τα πραγματικά γεγονότα, αντιθέτως -και σύμφωνα με τις αρχές της ‘νέας δημοσιογραφίας’- οι αρετές αυτές αναδεικνύουν πιο ανάγλυφα την πραγματικότητα. Ο αναγνώστης, χάρη σε αυτές, προσεγγίζει βιωματικά και συναισθηματικά ένα σημαντικό κομμάτι της σύγχρονης ιστορίας, κάτι που αποτελεί βασικό στόχο των ‘νέων δημοσιογράφων’.

***Esquire*/ρεπορτάζ Θοδωρή Γεωργακόπουλου (2002-2010)**

Η αμερικανική έκδοση του περιοδικού *Esquire*, ήδη από τα πρώτα της βήματα, εγκαινίασε στο πλαίσιο της ‘νέας δημοσιογραφίας’ μια σειρά αφηγήσεων με τις υπογραφές των Norman Mailer, Truman Capote, Gore Vidal, που συνδύαζαν τις αρετές τις ενδεδειγμένες έρευνας με τη λεοντή της μυθοπλασίας: είχες την αίσθηση ότι διάβαζες μια συναρπαστική νουβέλα, όπου ωστόσο τίποτα δεν ήταν επινοημένο. Η ίδια παράδοση μεταλαμπαδεύτηκε και στις υπόλοιπες εκδόσεις του *Esquire*, με την πεποίθηση ότι η ωμή πραγματικότητα συνήθως αφήνει πίσω της και την πιο αγαλίνωτη φαντασία.

Πιστός σε αυτήν την παράδοση, ο Θοδωρής Γεωργακόπουλος ανέλαβε για λογαριασμό του ελληνικού περιοδικού *Esquire*, να αφηγηθεί την τελευταία δεκαετία τις εν πολλοίς απίστευτες ιστορίες Ελλήνων, τόσο μέσα όσο -και κυρίως- έξω από τα ελληνικά σύνορα: από τα μέτωπα του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και του Περσικού Κόλπου έως τις φυλακές της Τεχεράνης και του Καΐρου, από τα αμφιθέατρα της Φιλοσοφικής και τις σπηλιές του Ταϋγέτου έως τα κελιά των μελλοθανάτων στη Φλόριντα και τα άδυτα της C.I.A. Με ξηρό ύφος και επιμονή στην αρχή της ακρίβειας, ο αφηγητής-δημοσιογράφος αφηγείται τα παθήματα και τα κατορθώματα των πρωταγωνιστών του, πραγματικών ηρώων της αληθινής ζωής.

Οι ιστορίες-ρεπορτάζ του Γεωργακόπουλου, ξεχωρίζουν, καθώς αποτελούν από τις λίγες περιπτώσεις λογοτεχνικού ρεπορτάζ που εντοπίστηκαν στον ελληνικό Τύπο κατά τη διάρκεια της έρευνας για το ελληνικό παράδειγμα της λογοτεχνικής δημοσιογραφίας. Και ξεχωρίζουν επίσης, γιατί πρόκειται για εκείνο το είδος του ρεπορτάζ που ισχυρίζεται, αντίστοιχα με το

ρεπορτάζ των νέων δημοσιογράφων, ότι μέσα από το επίκαιρο, αποσκοπεί στην ανάδειξη του οικουμενικού.

Ο συγγραφέας, αποπειράται να ακολουθήσει τα χνάρια που χάραξαν οι Αμερικανοί νέοι δημοσιογράφοι, να πάρει δηλαδή το γεγονός και να το ζωντανέψει μπροστά στα μάτια του αναγνώστη. Αυτό που επιδιώκει, με άλλα λόγια, είναι να κάνει μια σύγχρονη εκδοχή ελληνικής 'νέας δημοσιογραφίας' με λόγο που να φέρει το δικό του προσωπικό αποτύπωμα, χαρακτηριστικό γνώρισμα, των εκπροσώπων του αμερικανικού φαινομένου.

Το βιβλίο του Θωδωρή Γεωργακόπουλου με τίτλο *αληθινές ιστορίες* περιλαμβάνει κείμενα που δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό *Esquire* από το 2002 μέχρι το 2010: «Είναι μια συλλογή από τα καλύτερα non-fiction κείμενα που έχω γράψει στα περιοδικά την τελευταία δεκαετία»,¹⁰ σημειώνει ο συγγραφέας. Είναι δεκατέσσερις «ιστορίες», όπως τις ονομάζει ο ίδιος, εντελώς διαφορετικές μεταξύ τους, που διαδραματίστηκαν σε διάφορες εποχές και σε διάφορα σημεία του πλανήτη. Συνδεδειγμένος κριτικός τους είναι ότι οι πρωταγωνιστές τους είναι όλοι Έλληνες ή ελληνικής καταγωγής. Όπως υπογραμμίζει, επίσης, ο συγγραφέας σχετικά με τους πρωταγωνιστές του: «έχω μιλήσει με τους ίδιους ή στην περίπτωση που δεν ήταν διαθέσιμοι ή εν ζωή, με αξιόπιστους μάρτυρες της ιστορίας τους». Και ακόμα, ισχυρίζεται ότι οι ιστορίες του είναι «πέρα για πέρα αληθινές».¹¹

Αναλυτικότερα, οι αληθινές ιστορίες του Γεωργακόπουλου αναφέρονται στη ζωή άσημων Ελλήνων που έχουν να αφηγηθούν όμως κάτι το σημαντικό και το αξιομνημόνευτο. Όπως και οι νέοι δημοσιογράφοι, λοιπόν, έτσι και ο Γεωργακόπουλος ασχολείται με «ασήμαντους» και όχι διάσημους ανθρώπους, που όμως οι προσωπικές ιστορίες τους έχουν κάτι να πουν στον αναγνώστη. Οι ιστορίες του αποτελούν ένα είδος ελληνικού λογοτεχνικού ρεπορτάζ, αποτελούν «μεγάλου μήκους» ρεπορτάζ, όπως τις χαρακτηρίζει ο ίδιος¹², και αξιοποιούν μυθοπλαστικές τεχνικές. Πέρα από τη συχνή χρήση λογοτεχνικών lead με τα οποία ξεκινάει τα ρεπορτάζ του και πέρα από το ενδιαφέρον του για το ύφος της γραφής του, ο συγγραφέας κάνει και χρήση ενός ακόμη στοιχείου της λογοτεχνικής δημοσιογραφίας, που κάποιοι μελετητές του ρεύματος το αποδέχονται ενώ κάποιοι άλλοι (π.χ. οι Sims και Kramer) όχι: τις επινοημένες σκηνές.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα της γραφής του Γεωργακόπουλου που χαρακτηρίζει και το είδος του λογοτεχνικού ρεπορτάζ εν γένει, είναι ότι ενδιαφέρεται, παράλληλα με την έρευνα και τη εξακρίβωση των γεγονότων, και για το ύφος της γραφής του. Ο συγγραφέας αναπτύσσει το κείμενό του μέσα από τη συγκρότηση συγκεκριμένων σκηνών και τη δημιουργία εικόνων που παραπέμπουν σε μυθοπλαστική γραφή και δεν αποσκοπούν στην απλή παράθεση των γεγονότων. Η δημιουργία ατμόσφαιρας που χαρακτηρίζει το λογοτεχνικό ύφος γραφής φαίνεται πως ενδιαφέρει εξίσου και τον Γεωργακόπουλο στη συγγραφή των ιστοριών του.

Οι ιστορίες του Γεωργακόπουλου συνιστούν, θα λέγαμε καλύτερα, ένα κράμα λογοτεχνικής και δημοσιογραφικής γραφής που άλλοτε τείνει πιο πολύ προς τον πόλο του ρεπορτάζ και άλλοτε περισσότερο προς τον πόλο της λογοτεχνικής μη-μυθοπλασίας. Και

---

¹⁰ www.georgakopoulos.org/about/#ixzz1tYv9qkXg

¹¹ (Γεωργακόπουλος 2010)

¹² www.georgakopoulos.org/2011/01/true-stories/

όταν λέμε λογοτεχνική μη-μυθοπλασία, αναφερόμαστε ευρύτερα στις ‘non-fiction stories’, που δεν συνιστούν πάντα δημοσιογραφία αλλά συνιστούν, σύμφωνα με κάποιους μελετητές του φαινομένου, περισσότερο λογοτεχνικά κείμενα, καθώς βασίζονται μεν σε αληθινά γεγονότα αλλά η μυθοπλαστική τους επεξεργασία, με την αξιοποίηση επινοημένων σκηνών και χαρακτήρων, τα τοποθετεί σωστότερα κάτω από την ταμπέλα της λογοτεχνίας. Έτσι και οι ιστορίες του συγγραφέα, αν και αναφέρονται σε αληθινά γεγονότα με αληθινούς πρωταγωνιστές, εμπεριέχουν ωστόσο κάποιες φορές και το στοιχείο των επινοημένων σκηνών ή και την απόδοση των σκέψεων των πρωταγωνιστών με βάση τρίτες πηγές, στοιχείο επίσης αμφιλεγόμενο, που προβλημάτισε τους μελετητές του φαινομένου για το αν αυτό είναι θεμιτό να γίνεται στο πλαίσιο της δημοσιογραφίας. Τέτοιες σκηνές περιγράφει συνήθως ο συγγραφέας, όταν αφηγείται μια ιστορία που συνέβη αρκετά παλιά στο παρελθόν, βασιζόμενος σε έρευνα και σε μαρτυρίες τρίτων προσώπων καθώς, όπως είναι φυσικό, δεν θα μπορούσε να είναι ο ίδιος παρών, για να διαπιστώσει τι έγινε στην πραγματικότητα και τι ακριβώς είπε ο πρωταγωνιστής της ιστορίας του. Ωστόσο, η απόδοση των σκέψεων και των πράξεων των πρωταγωνιστών με βάση τρίτες πηγές δημιουργεί συνήθως προβλήματα, καθώς ο συγγραφέας, όσο αξιόπιστος και αν είναι οι πηγές του, δεν μπορεί να είναι απολύτως βέβαιος για το τι πραγματικά σκέφτηκε ή έπραξε ο πρωταγωνιστής του.

Ο δημοσιογράφος ακολουθεί γενικότερα την παράδοση της λογοτεχνικής δημοσιογραφίας, υπηρετώντας εκείνο το είδος του δημιουργικά επεξεργασμένου ρεπορτάζ, το οποίο περιγράφει, βέβαια, αληθινά γεγονότα και αναφέρεται σε πραγματικούς ανθρώπους, έχει όμως παράλληλα και μια αισθητική διάσταση. Πρόκειται για ρεπορτάζ που, ενώ αφορά πραγματικά γεγονότα που βασίζονται σε μαρτυρίες και σε πληροφορίες, είναι ωστόσο γραμμένο με λογοτεχνικό τρόπο και διανθισμένο συχνά με ελεύθερα αναπλασμένες σκηνές. Αυτές είναι ενδεικτικές μιας κατάστασης και έχουν συνήθως ένα ευρύτερο, συμβολικό νόημα, με στόχο την ανανέωση του είδους του ρεπορτάζ και την πρόκληση του ενδιαφέροντος του αναγνώστη μέσα από τεχνικές και τεχνάσματα από τον χώρο της λογοτεχνίας και μέσα από τη δημιουργική σύζευξη της τελευταίας με τη δημοσιογραφία. Ο Γεωργακόπουλος αναπλάθει ουσιαστικά τις πληροφορίες που έχει συλλέξει κατά τη διάρκεια της έρευνάς του και κάποιες από αυτές τις μετατρέπει σε μυθιστορηματικές σκηνές.

Σε αυτό το μήκος κύματος κινούνται οι ιστορίες του Γεωργακόπουλου από τη συλλογή ρεπορτάζ του *αληθινές ιστορίες*. Ο ίδιος ο τίτλος της συλλογής, που συνδέει την αλήθεια και τη λογοτεχνική της πραγμάτευση, μαρτυρά την επίδραση που δέχτηκε ο συγγραφέας από την τάση της ‘νέας δημοσιογραφίας’. Η επίδραση αυτή φαίνεται και μέσα από τα πρωτότυπα λογοτεχνικά lead, τις υποκειμενικές εκτιμήσεις γεγονότων και ανθρώπων, τα άμεσα σε ευθύ λόγο παραθέματα από τα λόγια των πρωταγωνιστών, την περιγραφή των εσωτερικών τους σκέψεων και συναισθημάτων, το ρεπορτάζ γύρω από όχι πάντα εξακριβωμένα γεγονότα, τη συγκρότηση της αφήγησης μέσα από τη δημιουργία και συχνά την ανακατασκευή σκηνών, τις οποίες ο δημοσιογράφος περιγράφει με λεπτομέρεια σαν να ήταν αυτόπτης και αυτόκοος μάρτυρας, προσπαθώντας με αυτόν τον τρόπο να αποδώσει αμεσότητα στις ιστορίες του, να δώσει συνοπτικά την «αίσθηση των γεγονότων» για την οποία μιλούσαν οι νέοι δημοσιογράφοι.

Το παράδειγμα του Γεωργακόπουλου είναι σημαντικό, γιατί αποτελεί από τις λίγες εκδοχές μεγάλου σε έκταση ελληνικού λογοτεχνικού ρεπορτάζ -και μάλιστα συστηματικού και όχι τυχαίου και σποραδικού. Και ακόμη, αποτελεί ένα από τα ελάχιστα παραδείγματα, στα οποία φαίνεται να αναγνωρίζει ο ίδιος ο δημοσιογράφος -έστω και έμμεσα- την επίδρασή του από την αμερικανική 'νέα δημοσιογραφία'. Χαρακτηριστικά εκμυστηρεύεται σχετικά με τις *αληθινές ιστορίες*:

«Το πιο δύσκολο απ' όλα, όμως, είναι να σχηματίσεις τελικά ένα ολοκληρωμένο κείμενο που έχει ενδιαφέρον, που ο αναγνώστης δεν θα το βαριέται στη δεύτερη -ή στην εικοστή- παράγραφο. Για να το καταφέρεις αυτό πρέπει να δανειστείς κόλπα από τη λογοτεχνία, να δομήσεις την αληθινή σου ιστορία σαν να πρόκειται για μυθοπλασία, όσο αυτό είναι εφικτό χωρίς να προδώσεις την αλήθεια και χωρίς να πάρεις υπερβολικές ελευθερίες περιγράφοντας πρόσωπα, πράγματα και καταστάσεις»¹³.

Συμπερασματικά θα λέγαμε όπως φαίνεται μέσα από τα παραπάνω παραδείγματα, ότι οι διαχωριστικές γραμμές μεταξύ των ειδών έχουν αρχίσει εδώ και αρκετό καιρό να κλονίζονται και νέα ερωτήματα να τίθενται. Μήπως στη 'νέα δημοσιογραφία' του καιρού μας θα μπορούσαν να περιληφθούν και τα blogs, δηλαδή τα ιστολόγια με την καταχώριση ειδήσεων και προσωπικών σχολίων ερασιτεχνών - δημοσιογράφων στο διαδίκτυο καθώς και τα διάφορα πιο πειραματικά, τοπικής συνήθως εμβέλειας και δωρεάν διανεμόμενα έντυπα, τα οποία διαφοροποιούνται από το παραδοσιακό καθεστώς πληροφόρησης αναζητώντας εναλλακτικούς τρόπους άσκησης της δημοσιογραφίας; Μήπως η τέχνη της ελκυστικής αφήγησης παραμένει εξίσου ζωντανή στις μέρες μας αλλά είναι γενικότερα διάχυτη σε βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες και στο διαδίκτυο; Άλλωστε, το πολυέξοδο και χρονοβόρο ρεπορτάζ που προϋποθέτει το είδος της 'νέας δημοσιογραφίας' και το οποίο διαρκεί από ημέρες, εβδομάδες, μήνες έως και χρόνια και καταλαμβάνει μεγάλο χώρο στο δημοσιογραφικό έντυπο -4000 λέξεις κατά μέσο όρο- δεν μπορεί να υποστηριχτεί από την οικονομική δυσπραγία των σύγχρονων δημοσιογραφικών οργανισμών. Ταυτόχρονα, διαπιστώνουμε και την απουσία τολμηρών και πρωτοπόρων εντύπων και εκδοτών, καθώς και δημιουργικών «πενών».

Μια καλύτερη, βαθύτερη ματιά στο ελληνικό δημοσιογραφικό τοπίο αποδεικνύει την ύπαρξη ανθρώπων, νέων ως επί το πλείστον, που πειραματίστηκαν με το ύφος και τις τεχνικές στο δημοσιογραφικό χώρο στην προσπάθειά τους να δημιουργήσουν μια άλλη δημοσιογραφία, βιωματική, προσωποκεντρική, υποκειμενική, και σε κάθε περίπτωση εναλλακτική. Μια δημοσιογραφία που στρέφεται στους αληθινούς ανθρώπους και σε όλες τις εκδοχές και εκφάνσεις της κοινωνίας, όχι μόνο τις θετικές και λαμπερές αλλά και τις άσχημες, που υπάρχουν δίπλα μας και συνιστούν την αληθινή κοινωνία. Η έρευνα μας υπέδειξε την ύπαρξη στηλών και παραδειγμάτων που διαφέρουν μεταξύ τους, αφού αντιπροσωπεύουν διαφορετικά δημοσιογραφικά είδη, όπως ρεπορτάζ, προσωπικά σχόλια (columns), συνεντεύξεις-προφίλ και πορτρέτα (κυρίως όσον αφορά τα leads τους), ημερολογιακή γραφή κοινωνικού προσανατολισμού, δισκοκριτική και κινηματογραφική κριτική, τα οποία μας υποδεικνύουν, μέσα στην ποικιλότητά τους, την τάση της ελληνικής δημοσιογραφίας να ανακαλύψει και να

---

¹³ (www.georgakopoulos.org/2011/01/true-stories/#ixzz1tYqn2UE4)

χαράξει νέους δημοσιογραφικούς δρόμους, σίγουρα πιο λογοτεχνικούς, σε διάφορα είδη και ποικιλίες γραφής.

Η ύπαρξη αυτής της δημοσιογραφίας αποδεικνύει την ανάγκη ανανέωσης του Τύπου και την εμφάνιση, παράλληλα με την επίσημη, αυστηρή και τυπική δημοσιογραφική γραμμή των παραδοσιακών εφημερίδων και περιοδικών, και μίας άλλης, νέας ελληνικής δημοσιογραφίας, έντονα «χρωματισμένης» με το προσωπικό στοιχείο, η οποία δεν συμμορφώνεται με τη λογική ενός κανονιστικού δημοσιογραφικού μοντέλου και έρχεται σε αντίθεση με το δημοσιογραφικό κατεστημένο και τις υπάρχουσες παγιωμένες τεχνικές του.

Ακόμη, η έρευνα ανέδειξε και δημοσιογράφους που στο λογοτεχνικό τους ρεπορτάζ είχαν ως βάση την ταξιδιωτική αφήγηση (Καπλάνι) ή ένα είδος προσωπικού ημερολογίου με επίκεντρο την πόλη στην οποία ζουν, έναν τύπο μικρού σε έκταση, προσωπικού ρεπορτάζ καταγραφής καθημερινών στιγμιότυπων από την καθημερινότητα της ζωής στην πόλη. Όλες οι παραπάνω περιπτώσεις, αποτελούν, πάντως, στο σύνολό τους υβριδικές περιπτώσεις γραφής, που συνδυάζουν, σε μικρό ή σε μεγαλύτερο ποσοστό, με μεγαλύτερη ή μικρότερη επιτυχία, τη δημοσιογραφία με τη λογοτεχνία και τις αφηγηματικές τεχνικές της.

Η έρευνα¹⁴ μάς υπέδειξε ότι τα παραδείγματα λογοτεχνικής δημοσιογραφίας που εντοπίσαμε σε εφημερίδες και περιοδικά βρίσκονται είτε σε τακτικές στήλες κάποιου δημοσιογράφου (Άρης Δημοκίδης, Δέσποινα Τριβόλη, Σταύρος Θεοδωράκης, Γκαζμέντ Καπλάνι, Αντώνης Κεχρής, Γιάννης Σημαντήρας, Στάθης Τσαγκαρουσιάνος, Γιάννης Παπαδόπουλος) είτε σε ελεύθερα ρεπορτάζ των ίδιων κάθε φορά προσώπων-ανταποκριτών που επιλέγουν το συγκεκριμένο ύφος γραφής για την ανάπτυξη των θεμάτων τους (π.χ. Στάθης Τσαγκαρουσιάνος, Γιάννης Παπαδόπουλος, Αλεξία Τσαγκάρη, Κωνσταντίνος Βήτα, Θοδωρής Γεωργακόπουλος).

Επίσης αξίζει να τονίσουμε ότι την εποχή που έγραφαν τα κείμενα τα οποία εντάσσουμε ως παραδείγματα της λογοτεχνικής δημοσιογραφίας, ήταν στην πλειοψηφία τους νέοι άνθρωποι, μεταξύ εικοσιπέντε και τριανταπέντε ετών στην ηλικία, όπως και οι αντίστοιχοι Αμερικανοί συνάδελφοί τους. Γίνεται φανερό, λοιπόν, ότι και στην Ελλάδα πρόκειται εξίσου για ένα νεανικό φαινόμενο, για μια αντίδραση νέων σε ηλικία ανθρώπων απέναντι στην κατεστημένη δημοσιογραφία των μεγαλύτερων σε ηλικία συναδέλφων τους. Έχουμε, δηλαδή, να κάνουμε με μια προσπάθεια ανανέωσης του δημοσιογραφικού ύφους και των δημοσιογραφικών πρακτικών εκ μέρους μιας νέας γενιάς δημοσιογράφων. Την ανανέωση αυτή, όπως φαίνεται μέσα από την έρευνά μας, άλλοι επιδίωξαν με έναν πιο ακραίο και ριζοσπαστικό τρόπο και άλλοι ακολουθώντας μια πιο μετριοπαθή, βιωματική όμως και πάλι οδό, και με μέριμνα για το ύφος και όχι μόνο για το περιεχόμενο της δημοσιογραφικής δουλειάς.

Προτείνουμε τελικά να επικεντρωθεί η προσοχή μας σε κάτι που κρίνουμε μεγαλύτερης σημασίας από τη σύγχυση και αλληλοδιείσδυση των ειδών –τα οποία, εξάλλου, συνεχώς εξελίσσονται ακολουθώντας και αντανάκλωντας την ειδολογική ρευστότητα και την μεταβαλλόμενη πραγματικότητα των καιρών. Λαμβάνοντας υπόψη τόσο το χρονικό πλαίσιο όσο και τις ιστορικο-κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες εμφάνισης της ‘νέας δημοσιογραφίας’,

---

¹⁴ Βλ. διδακτορική διατριβή Χολιβάτου Αναστασίας *Δημοσιογραφίας & Λογοτεχνία: Η κληρονομιά της ‘νέας δημοσιογραφίας’ και το ελληνικό παράδειγμα*, Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη 2014.

καθώς και την επανεμφάνισή της με άλλες παραλλαγμένες μορφές στο ρου της Ιστορίας στα διαφορετικά μήκη και πλάτη του κόσμου, αυτό που μοιάζει τελικά πιο σημαντικό, είναι ο προβληματισμός πάνω στο εξής ερώτημα: έχουμε να κάνουμε με την απαρχή μιας κρίσης στο δημοσιογραφικό επάγγελμα ή την απάντηση σε αυτήν;

Βιβλιογραφία

- Boynnton, S Robert: *The New New Journalism*. Νέα Υόρκη: Vintage Books 2005.
- Γεωργακόπουλος, Θοδωρής, *Αληθινές ιστορίες*. Αθήνα: Introbooks 2010.
- «Ο Άγνωστος Στρατιώτης», στο *Αληθινές ιστορίες*. Αθήνα: Introbooks 2010: 15-31.
- 5/5/2012. Διαδικτυακή συνέντευξη στην Αναστασία Χολιβάτου.
- Connery, Berner Thomas “A third way to tell the story: American Literary Journalism at the turn of the Century”. Στο Sims Norman (επιμ.), *Literary Journalism in the Twentieth Century*. Νέα Υόρκη: Oxford University Press 1990:3-20.
- Γουλφ, Τομ: «Το μυθιστόρημα είναι μια μορφή διασταύρωσης με την πραγματικότητα». Στο *Η Τέχνη Της Γραφής Στον 20ό Αιώνα*. Αθήνα: Καστανιώτης 2000:58-77.
- Καπλάνι, Γκαζμέντ *Μικρό Ημερολόγιο Συνόρων*. Αθήνα: Λιβάνη 2006.
- Wolfe, T. και Johnson E.W.
- The New Journalism*, Νέα Υόρκη: Harper and Row (επιμ.) 1973.
- The New Journalism*, Μεγάλη Βρετανία: Picador Books (επιμ.) 1975.
- The New Journalism*, Λονδίνο: Picador Books (επιμ.) 1996.
- Χολιβάτου, Αναστασία *Δημοσιογραφία & Λογοτεχνία: Η κληρονομιά της ‘νέας δημοσιογραφίας’ και το ελληνικό παράδειγμα*, Διδακτορική Διατριβή, Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη 2014.